

Lokal Historisk Forening for Folløse Egnen

Forår 2016

Ubberup Mølle, Hulebækvej 7, Ugerløse. (Udateret).

"De sidste af den melede flok"¹

*'Ved Mølleriet jeg fik mit Knæk,
som aldrig mere vil gå væk,
og derfor er det at jeg nu vandrer
omkring i Verden som Musikan-
ter.'*²

Møllerne var det første skridt på industrialiseringens lange vej. Med vand- og vindkraft slap mænd, kvinder og børn for meget slid-somt, manuelt arbejde. Efterhånden som man fik styr på teknikken blev møller allerede i Middelalderen anvendt ikke bare til at kværne korn, men også til at pumpe vand, stampe vadmel, drive savværk, slibe våben og værktøj, osv. Moderne vindmøller og vandkraftværkernes turbiner er det sid-

ste trin i udviklingen. Vindmølleparkerne betragtes som notorisk grimme, mens gamle møller tillægges stor landskabsmæssig og kulturhistorisk værdi og er omgærdet af romantik. Kunstmalere har flittigt brugt møllen som motiv, gerne med et anstrøg af idyllisk forfald. Mange frivillige møllelaug gør nu til dags en stor indsats for at bevare møllerne og formidle det gamle erhverv, og besøgende går hjem med indtrykket af 'den syngende møller og hans glade svend'. Men hvor meget er der om romantikken?

I vores område har der udover Elverdamsdalens mange dokumenterede vandmøller (Hesle Mølle,

Elverdamsmøllen med møllerhuset i baggrunden t.h. I forgrunden vandslisen, der leder vandet ind i møllen. (Udateret)

Fristrup, Sømølle, Elverdam, Tad-re møllerne, Dumpedal m.m.) været en vandmølle ved St. Merløse. Vandmøllernes betydning for rigets økonomi fremgår af Valde-mar Atterdags påbud fra 1353, at *’ingen Aær maatte løbe i Stranden uden at have gjort Landegavn.*³ Når vandtilførslen svigtede, kunne man bygge en vindmølle eller en hestemølle.

Senmiddelalderens vindmøller var stubmøller, hvor man krøjede⁴ hele møllen ved hjælp af et spil. Denne konstruktion sætter imidlertid grænser for størrelse og antallet af kværne (Gl. Tølløse, ældste Fristrup Vindmølle, Ubberup Mølle, Lille Mandsholm).

Med tiden blev mange stubmøller afløst af hollandske vindmøller (Fristrup, Kr. Eskilstrup, Bukkerup Mølle, Merløse Vindmølle, Udstrup Mølle (tidl. Hesselbjerg) og Ugerløse Mølle). Ved denne mølletype krøjer man kun møllehatten, og møllekroppen er større og kan rumme flere kværne. Den sekskantede hhv. ottekantede vindmølle blev i slutningen af 1500-tallet udviklet i Holland og bredte sig derfra til resten af Vest – og Nord-europa.⁵ Sidste skud på stammen var den selvkrøgende mølle forsynet med en vindrose.⁶

Møllenæring

Med Mølleforordningen af 1663⁷ ønskede kronen at begrænse antallet af små møller og sikre sig en

indtægt. Der, hvor der var under én mil (7,532 km) til den nærmeste store privilegerede mølle, skulle de små møller nedlægges og kværn-

Mølleren på Jernløse Mølle betjener en hollandsk vægt. På møllestenen ligger bildeværktøj til at hugge rillerne i møllestenen med. (Foto: Helmuth Rasbøl, 1996).

¹Møller Mads Jensen, redaktør for Møllen, i anledning af 90-års jubilæet. Jfr. også nr. 3617, 2013, s. 91

²Stump af en skillingsvise, som blev sunget af omvandrende, kasserede møllersvende.

³Antallet af vandmøller i middelalderen anslås til ca. 5000.

⁴Krøjede = drejede

⁵Heraf navnet hollændermølle. De fandtes både med indvendig og udvendig krøjning.

⁶Jf. Møller der forsvandt. Udgivet af Tølløse Lokalhistorisk Arkiv i samarbejde med Lokalhistorisk Forening.

⁷Kongelig Forordning om møllenæring af 1663.

stenene afleveres. Møllerne var blevet en fast indtægtskilde for kronen.⁸ Det var det såkaldte tolder-korn, hvor 1/18 del = en pot (0, 965 l) af en skæppe (17,37 l) gik til kronen. Udtrykket ’rundhåndet’ stammer fra den tid, hvor mølleren med rund eller snarere hul hånd gik hen over toldkoppen og derved sikrede sig selv en ekstra indtægt af hver skæppe. Efter 1917 blev anvendelsen af toldkoppen forbudt, og mølleren fik maleløn.

Møllerlærlinge

Indtil frigivelse af møllenæringen i 1852 og mølleprivilegiets definitive ophævelse i 1862 tog det to år for en lærling at blive forbundter⁹ for derefter at få svendebrev som møllersvend. En fuldt uddannet møllersvend skulle vide alt om fin- og grovmaleri, kunne lægge en ny kværn i, kunne sætte bilding på kværnen (*forny rillerne*), istandsætte og sy nye sejl og reparere tænderne på de forskellige drivhjul.¹⁰ Han skulle navnlig også have indsigt i vind og vejr. Uddannelsens indhold og kvalitet var i højeste grad afhængig af mølleren og hans førstesvend. At bilde en kværn tog en fuld dags arbejde for to mænd, og det skulle gøres regelmæssigt. På nogle møller hentede man en fagmand udefra. Det var noget, som gik hårdt ud over hænderne. De gamle møllersvendes hænder var fulde af stensplinter, og fingrene blev skæve af det

hårde arbejde med melsækkene. Med frigivelse af møllenæringen gik fagets faste struktur gradvist i opløsning, og lærlinge- og sven-deordningen blev udhulet, navnlig i de store dampmøller i købstæderne og København. Møllersvendene i København beklagede sig over den forringede faglige uddannelse i dampmøllerne. Nu opstod faggruppen ’mølleriarbejder’, som strengt taget ikke behøvede særlig uddannelse.

Den første lov om børns og unge menneskers arbejde i fabrikker blev vedtaget i 1873 som en første reaktion på den spirende debat om arbejdernes vilkår.¹¹ I 1889 blev der vedtaget en lov om forebyggelse af ulykkestilfælde.¹² Tilsynet med disse loves gennemførelse var desværre begrænset til to inspektører! Navnlig loven af 1873 fik en hård medfart i *Industri-Tidenden*. Den blev bl.a. betragtet som et indgreb i forældres ret til at råde over børns arbejdskraft. Den første Lærlingelov af 1889 indeholder en række generelle bestemmelser, og § 10 siger følgende om uddannelsen: *’Læretiden skal anvendes til at lærlingen efterhånden lærer det fag, hvori han er antaget til at oplæres.*¹³ I 1891 vedtog Dansk Møllerforening et udkast til en lærlingeuddannelse på tre år, afsluttet med en svendep prøve.¹⁴ I 1903 blev der gjort et forsøg på at få oprettet en regulær uddannelse, men det lå uden for Dansk Møller-

forenings økonomiske muligheder at oprette og drive en sådan skole. Senere blev der indgået en aftale med Den jyske Handelshøjskole i Aarhus. Her kunne møllersvende i seks måneder få undervisning i bogføring, handelskorrespondance, handelsregning og evt. maskinskrivning.¹⁵

Viggo Sørensen har beskrevet sit første lærlingeår på Bukkerup Mølle. Som lærling fik han i 1892 kost og logi i et karlekammer med lerstampet gulv og 80 kr. om året. Efterfølgende sommer blev han sat til at hjælpe i landbruget, hvilket ikke var i overensstemmelse med lærlingekontrakten. Til skiftedag stak han af og fandt sig en bedre læreplads ved Øresømmølle.¹⁶

I 1983 blev der oprettet en Efg-uddannelse for møllere med plads til 16 lærlinge. Uddannelsen skulle foregå på handelsmølle og skulle vare 2½ år. Fritidsmøllere får nu deres uddannelse via kurser og i praksis i det møllelaug, som står for møllens bevarelse og drift.

Møllersvend Christian Jensen fra Sdr. Næraa mølle beskrev i slutningen af 1800-tallet i sin besvarelse af en prisopgave udskrevet af Dansk Møllerforening vindmøllernes daglige arbejde i 44 punkter. De første 8 lyder som følger:

- 1. Møllen må altid holdes nøjagtig i vinden så sejlene ikke slår.*
- 2. Brug altid stopkæden ved svansen.*

- 3. Tag stormbrædderne af hver aften og stil vingerne i saks.*

- 4. Vær altid opmærksom på vejret, at ikke et uvejr kommer overraskende.*

- 5. Med almindelige lærredssejl må man, i stadigt regnvejr, være forsigtig, at de ikke bliver for stramme og springer.*

- 6. I isslag må lugerne på selvsviklere¹⁷ bevæges lidt en gang i mellem, da de ellers let fryser fast.*

- 7. Smør alle slid og lejer godt; det betaler sig kun dårligt at spare på smørelsen.*

- 8. Kværnene må altid holdes skarpe: ikke for dyb men fin bildning¹⁸*

⁸I 1802 var der registreret 850 vandmøller og 630 vindmøller i Danmark.

⁹Forbundter = næsten udlært lærling, som arbejder som svend.

¹⁰Viggo Sørensen; Møllerliv omkring Århundredeskiftet, Fra Holbæk Amt, 1954.

¹¹Lov om Børns og unge Menneskers Arbejde i Fabrikker og fabriksmæssigt drevne Værksteder samt det offentlige Tilsyn med disse, af 23. maj 1883

¹²Lov om Foranstaltninger til Forebyggelse af Ulykkestilfælde ved brug af Maskine m.m., af 12. april 1889.

¹³Lov om lærlingeforholdet af 30. marts 1889.

¹⁴Jens Lampe o.a.: Møller og møllere i Danmark gennem 100 år, Dansk Møllerforening 1884-1984, s. 20.

¹⁵Jens Lampe o.a.: Møller og møllere i Danmark gennem 100 år, s. 26.

¹⁶Viggo Sørensen: Møllerliv omkring Århundredeskiftet, Fra Holbæk Amt 1954.

¹⁷Selvregulerende møllevinger udstyret med lameller.

¹⁸Besvarelsen blev genoptrykt i Møllen, 1928.

For vandmøllerne gælder pkt. 7 og 8 selvfølgelig også og især sikring af selve vandhjulet, så det ikke bliver slået skævt, drevet ud af sit leje eller på anden måde beskadiget ved varig og streng frost. Så skal hjulet hugges frit for is.¹⁹

En farlig arbejdsplads

*'Det må udelukkende skyldes påpasselighed fra dem der arbejdede på møllen, at der ikke skete flere ulykker, da der jo i selve møllen var mange muligheder for at komme galt af sted, både ude og inde.'*²⁰

Den tekniske udvikling havde stor betydning for møllersvendene og

mølleriarbejderne. Jo mere kompliceret møllen blev, jo større blev risikoen. Et øjebliksløst uopmærksomhed under arbejdet i et snævert rum med mange tandhjul og drivremme kunne let koste en hånd, en arm eller livet.²¹ Den første lov om maskinbeskyttelse blev vedtaget i 1889, men den fandt primært anvendelse på arbejdere i fabrikkerne, heriblandt dampmøllerne. Det samme gjaldt Arbejdsskade-loven, som trådte i kraft i 1899. Lovene var i og for sig gode nok, men tilsynet med overholdelsen var utilstrækkeligt.

Også udenfor var der fare: ved Hesle Mølle druknede en mand i

Tand- og kamhjul på Klostermøllen i Vestervig – en farlig arbejdsplads. (Foto: Marina Wijngaard, 2015).

møllehjulets vandgrav. Han kunne ikke reddes op, fordi man på det tidspunkt ikke var i stand til at standse hjulet. På vindmøllerne var det vingerne, som kunne slå et voksent menneske ihjel. En møllevings hastighed ved spidsen kan nå op til 60 km i timen. Selv en erfaren møllebygger som Lorenz Claussen (1753-1823) mistede livet på denne måde. På Ugerløse mølle skete der i 1913 en tragisk ulykke. Møllerens svigermor, Birthe Marie Petersen blev ramt af møllevingerne, da hun gik ud af den forkerte dør. En vindmølle har altid to døre netop af hensyn til vingerne. Der var ingen romantik ved den arbejdsplads. Navnlig børn skulle holdes væk fra møllen, som det fremgår af følgende triste mindedigt.

Tre år var ej tilfulde fra hendes fødsel endt,

før Glæden brat fik ende, og Sorgen blev os sendt.

Det var en Mandag Middag et Skrig ved Møllen lød

og under Vingens Susen, der fandt man hende død.

Det fugtnede mit Øje, det knugede mit Bryst,

det tab kan ej erstattes ved nogen verdslig Lyst.²²

Møllen var ikke alene en farlig, men også en usund arbejdsplads på grund af de store mængder støv, som navnlig i kornmøllerne

satte sig på lungerne. Det var ikke for sjov, når ’menneske Mortensen’ i Livsens Ondskab forbandede sin hoste! Det var derfor meget vigtigt at holde møllens indre så rent som muligt.

Brand og stormskade

Overophedning af de forskellige drev og selvantændelse af de gasser, der opstod i det nymalede korn, var den hyppigste årsag til møllebrand. Af de 83 hollandske møller, som møllebygger Niels Olsen (1822-1899) byggede, var de 31 genopførelse efter brand. En af de vigtigste opgaver for møllesvenden var smøring af drevene. I vindmøllerne opstod branden tit i selve møllehatten, hvor der findes en bremseanordning – *persen* – som stopper møllevingerne. At sætte møllen i gang eller standse den krævede to mand: én til at betjene persen og én til at sætte sejlene og krøje vingerne. Blev vejret for voldsomt, måtte sejlene reduceres og persen sættes til, men *’det var en ære for den svend, der*

¹⁹Viggo Sørensen: En gammel Møllerdrengs Erindringer fra Øresø Mølle, Fra Nordvestsjælland, 1941

²⁰Gunnar Christiansen, gartner og brandinspektør i Ugerløse i et interview fra 1996.

²¹Boum Pyndiah: ’Tragik eller romantik i møller’; Møllen, januar-februar 2009.

²²Digt til minde om Anna Marie Christine, skrevet af hendes far, møller Peter Jensen i Vedde i 1877. Hun var kun 2 ½ år gammel, da hun blev ramt af møllevingen. Munke Bjerby kirkegård

Tolløse Stubmølle, der brændte i 1926. Branden opstod i møllehatten ved persen. (Udateret).

kunne holde mest sejl’,²³ Var persen slidt, *’løb møllen under persen’.*²⁴ Den eneste måde at kunne bremse vingernes drift på, var at kaste en masse korn i kværnen. Lykkedes det ikke at få møllevingerne til at køre langsomme, kunne der gå ild i møllehatten. En anden fare ved hollændermøllen var, at møllehatten blæste helt af i vildt vejr. Den hviler jo blot i sin egen vægt på møllekroppen. Det skete i Herlufllille i 1932.²⁵ Også stubmøllen var særlig vindfølsom og kunne vælte. I 1895 blev

der i Dansk Møllerforening stillet forslag om en særlig Stormskadeforsikring for Vindmøller. Den blev en realitet i 1901. Den eksisterede i 60 år indtil 1956. Da var antallet af forsikringstagere faldet fra oprindeligt 300 til 44.²⁶

Da flere møller efterhånden fik tilknyttet et bageri, kunne dér også være årsagen til en møllebrand, f.eks. i Frstrup vandmølle, hvor hele møllegården brændte.

Faglig organisation

Efter privilegiets ophævelse i 1862

blev der stiftet flere foreninger. I 1876 dannedes i København Mølleriarbejdernes Fagforening, som var en direkte følge af de københavnske møllersvendenes strejke i 1874. Svendene strejkede 'på grund af søndagsarbejdets aflønning – efter sigende oftest en kop kaffe og et par hvedeboller.'²⁷ Møllersvendeforeningen af 1885 var en fagforening, der forsvarede svendenes rettigheder. Mestrene blev organiseret i Dansk Møllerforening af 1884. Desuden var der Foreningen af større Danske Handelsmøller, som med tiden indgik et samarbejde med Dansk Møllerforening. Dansk Møllerforening udgav bladet 'Møllen' med orientering om møllertechnik og kornpriser, men berettede ikke udførligt om ulykkerne. Bladet udkommer fortsat, nu dog med et indhold der fokuserer på fritidsmøllere. Svendene udgav Dansk Mølleri Tidende, som bl.a. skrev udførligt om arbejdsulykkerne. Møllersvendeforeningen etablerede i 1870'erne en ulykkesforsikring. Hvad der blev af den, er ikke oplyst. Dansk Møllerforenings enke- og understøttelseskasse blev i 1894 ophævet på grund af for lille tilslutning.²⁸ I henhold til loven af 7. januar 1898 skulle alle arbejdere på farlige arbejdspladser være ulykkesforsikrede. Som konsekvens heraf oprettede Dansk Møllerforening en gensidig ulykkesforsikring, som

Indenfor i Skærbæks Mølleri, Holbæk Landevej 2, Ugerløse. Fra v.: Hans Skærbæk, Karl Skærbæk og Valdemar Jørgensen. (Foto: Inge Jensen, 1962).

først ophørte i 1961. I 1907 skulle en ung gravid enke efter forlydende have fået udbetalt 7000 kr. i erstatning efter mandens død i en grufuld ulykke i Dorf Mølle.²⁹ Dansk Møllerforening eksisterer fortsat, mens møllersvendene nu som mølleriarbejdere er organiseret i Fødevarerforbundet NNF af 12. marts 1980, som er en sammenslutning af Dansk Slagteriforbund og Bageri-, Konditori- og Mølleriarbejdernes Forbund.

²³Viggo Sørensen: Møllertilv omkring Århundredeskiftet, Fra Holbæk Amt, 1954.

²⁴Møllen løb løbsk.

²⁵www.danskmøllerforening.dk/moller-i-vildt-vejr

²⁶Jens Lampe o.a.: Møller og møllere i Danmark gennem 100 år, s. 23.

²⁷Jens Lampe o.a.: Møller og møllere i Danmark gennem 100 år, s. 22.

²⁸Jens Lampe o.a.: Møller og møllere i Danmark gennem 100 år, s. 22.

²⁹www.danskmøllerforening.dk/mollehistorier2014.

På landet havde det patriarkalske forhold mellem mester, svend og lærling givet en, omend begrænset, social sikkerhed. Den første lærlingelov sikrede en vis omsorg ved sygdom.

Lærlingeloven af 1889 siger følgende: *”Bliver lærlingen syg, er mester pligtig til at besørge og koste Pleien og Helbredelsen...”* Blev man ellers syg eller kom man til skade, var man imidlertid indtil sygekassernes indførelse i princippet overladt til familie og venner eller ’man kom på sognet’, med mindre mesteren kunne tilbyde et *skånejob*. Ikke alle møllere på landet ville ansætte en svend, der var fagligt organiseret, og nogle blev fyret på grund af deres faglige engagement. Uden for København var svendenes holdning til faglig organisation også noget tøvende, for hvem gik ikke med en drøm om selv at blive mester på egen mølle? Et særligt tilfælde er historien om en møllersvend, som var blevet afholdsmand. Mølleren krævede imidlertid, at han hentede snaps og serverede en dram til kunderne, eller også kunne han gå og finde sig et andet arbejde. Manden bad derefter Afholdsforeningen så mindelig om at blive udelukket!

Løn og arbejdstider

Møllerne i København var indtil 1862 organiseret i deres eget magtfulde laug. Det fastsatte svendeløn og prisen på, hvad det

kostede at få malet. Lauget blev imidlertid opløst i 1862. I 1884 var lønnen for møllersvende i Kbh. mellem 16 og 22 kr. om ugen.

På landet var forholdene anderledes: her bestod svendelønnen oprindeligt for en stor del af drikkepenge fra kunderne. Det var ikke nødvendigvis den, der kom først til

Løn- og arbejdsregulativ, ophængt i Klostermøllen, Vestervig. (Foto: Marina Wijngaard, 2015).

mølle, der fik først malet, men den der gav flest drikkepenge!³⁰ På den anden side kunne svende også forbarme sig over den, der kom med en enkel sæk på nakken, og liste den ind mellem de store læs. At være møllersvend blev betragtet som et godt arbejde. Det var varieret, der kom dagligt folk til møllen og kost og logi var en del af lønnen. Det var vigtigt, at kosten var god, logiet var af mindre betydning, men man havde dog ret til en tangmadras i modsætning til landbrugsmedhjælperen, der kun fik en halmmadras!

En lærling på Bukkerup Mølle fik i 1892 80 kr. om året.³¹ Som andensvend på Tommerup mølle tjente samme mand senere 70 kr. om måneden.

For denne løn skulle han kunne arbejde 18 timer om dagen! Øresø Mølle kørte i døgndrift fra 8 til 20 med begge svende og derefter med én mand fra 20 til 2 og fra 2 til 8 næste morgen. Viggo Sørensen mener at huske, at den gifte svend på Øresø Mølle i 1890'erne tjente knap 100 kr. hvert halve år, men så fik han kosten, fri bolig og mælk og brød.³² I 1914 fik en møllersvend på landet 1,50 kr. pr. dag + kost og logi med næsten ubegrænset arbejdstid.³³

Med krigens dyrtid skærpedes fagforeningernes krav. I Klostermøllen i Vestervig kan man læse Overenskomsten af 1916, indgået i Roskilde mellem Dansk Mølleri-

På Merløse Mølle blev hatten og vingerne erstattet af en vindmotor. (Udateret).

bejderforbund og møllerne i Roskilde området: ugelønnen for første og enesvende var mindst 28 kr., og ved natarbejde 30 kr. Unge svende, som havde været ved faget i 4 år, skulle have mindst 22 kr. og ved natarbejde 24 kr. om ugen. For kost og logi kunne der fratrækkes 10 kr. Sygepenge blev ansat til

³⁰Karoline Graves: *Ved Halleby Aa, Fra Holbæk Amt, 1921.*

³¹Viggo Sørensen; *Møllerviv omkring århundredeskiftet, Fra Holbæk Amt, 1954*

³²Viggo Sørensen: *En gammel Møllerdrengs Erindringer fra Øresø Mølle, Fra Nordvestsjælland, 1941*

³³*Møller og møllere i Danmark gennem 100 år, s. 31.*

15 kr.³⁴ I 1950’erne tjente en møleriarbejder på Lyshøj Mølle 90 kr. om ugen og lønnen steg til 150 kr. om ugen i løbet af 5 år. Svendebrev kunne han imidlertid ikke få.³⁵ Arbejdstiden for en lærling måtte i henhold til den første lærlinge-lov af 1889 ikke overstige 12 timer dagligt, her iberegnet to timers spise- og hviletid.

I henhold til ovennævnte overenskomst af 1916 var arbejdstiden fra 6 morgen til 6 aften med fornøden tid til indtagelse af frokost og 1 time middag. Overarbejde skulle betales med 50 øre i timen, søn- og helligdage med 60 øre i timen. Arbejdstiden kunne rykkes frem og tilbage uden ekstrabetaling! ¹ Øvrigt arbejdede man, når der var korn at male, og der var vind: *Det gjaldt om at male, når der var vind, også om natten.*³⁶

Ophævelse af mølleprivilegiet i 1852 med virkning fra 1862 indelbar, at man frit kunne etablere sig med en mølle, og antallet af vindmøller voksede. I 1840 var der 1331 selvstændige møllere i Danmark, i 1880 var antallet 2309.³⁷ Ved flere møller blev der oprettet et bageri (Frstrup, Hesle Mølle, Undløse, Bukkerup, St. Merløse i 1845). Møllerne blev gradvis udstyret med dieselmotorer, så man var uafhængig af vinden. Sidste fase i udviklingen er de motordrevne eller turbinedrevne møller. Det blev det gamle møllerfags endeligt. Mange møllere fokuserede efter-

hånden på handel med foderkorn og grovvare- og høkerhandel, eller oprettede et savværk (Udstrup, Elverdam). I købstæderne havde dampmøllerne overtaget fremstilling af fint hvedemel til brødbagning og her blev mølleren direktør og arbejdsgiver for flere ansatte i en brødfabrik (Frstrup). Holbæk Dampmølle, som blev etableret i 1845, udviklede sig til byens største virksomhed. Den lå tæt ved stationen, der hvor nu det kommunale administrationscenter ligger. Bygningerne blev revet ned i 1973. Kun vejnavnet Dampmøllevej minder i dag om denne betydningsfulde arbejdsplads.³⁸

Status

På Tølløse Egnen var der omkring år 1900 fjorten vindmøller og 1 vandmølle. Nu er der kun Udstrup Mølle tilbage. Den er lavet om til beboelse og står uden gangtøj og vinger.³⁹ Sidste levn var brødfabrikken i Frstrup, som lukkede definitivt i 2012.

³⁴Løn og Arbejdsregulativ for Vind-, Vand og Motormølleri i Roskilde og Omegn og Dansk Møleriarbejderforbund, Roskilde Afdeling

³⁵Fortælling om et langt arbejdsliv for Ditle og Poul Ahm, www.havndalegnsarkiv.dk

³⁶Viggo Sørensen: Møllerviv omkring århundredeskiftet, Fra Holbæk Amt, 1954

³⁷V. Falbe Hansen, W. Scharling: Danmarks Statistik, bd. 2, s. 684, Kbh. 1887.

³⁸Illustreret Tidende: Holbæk Dampmølle.

³⁹Møller der forsvandt: hæfte udgivet i 1996 af Lokalhistorisk Forening + Lokalarkivet

Det blev i familien - en møllerslægt i Kr. Eskilstrup og omegn

Når man kom fra Tølløse, lå Kr. Eskilstrup Mølle lige til højre for vejen. Det var før Høng-Tølløse banens tid og vejen snoede sig en del mere. På venstre side af vejen ligger der fortsat et tidligere husmandssted, nu Sønderstrupvej 157. Huset var oprindeligt et simpelt lille hus uden tagrender, men der var plantet tre piletræer, som kunne suge alt vand og holde soklen tørt. Måske en idé i disse regnfulde tider? Der var kun et beskedent tilliggende på 4 tdr. land af skiftende beskaffenhed: sandjord, mosejord og ler, sådan som det er typisk for Tølløseegnen.

Møllen var en lille hollandsk mølle uden undermølle, en såkaldt jordhollænder. Den var tækket med spån og stod på syldsten. Møllen menes at være opført ca. 1870, og der er stadigvæk svage spor efter dens placering at se for dem, der har øje for den slags. Møllen lå dengang frit i landskabet. Det var grev Dannemand, der ejede den indtil 1881, hvor den blev solgt.

I 1909 købte min farfar, Søren Sørensen møllen og husmandsstedet, og med tiden købte han mere jord, bl.a. grusgraven. Farfar havde været staldmester på Rosendal Gods (Fakse sogn). Han kom oprindeligt vist fra Samsø. Farfar og farmor Laurine havde på det tids-

punkt tre døtre; Karen Signe, Laura og Inge. Dem kunne man se på billedet ved Arkivernes Dag 2015, hvor de leger foran møllen.

Mine bedsteforældre fik yderligere to drenge: Adolf, som blev købmand i Kongsted, og min far, Henning, som i 1932 overtog husmandsstedet kort før farfars død. Da var møllen nedlagt og revet ned omkring 1928. Tømmeret blev genanvendt til den lade, som fortsat står der, og spånerne blev brugt som beklædning for en sidebygning, som ikke er bevaret. Der

*Kr. Eskilstrup Mølle, Sønderstrupvej 157.
(Datering: 1909).*

Det blev i familien

- en møllerslægt i Kr. Eskilstrup og omegn

fortalt af Fanny Hansen

Marianne og Laurits Hansens 10 børn fra Udstrup Mølle. Fra v.: Johannes, Hans, Peter, Herman, Karl, Anna, Thora, Dorthea, Alfred og Holger. (Datering: 1968).

blev drevet landbrug og grusgrav. I fyrreerne begyndte far at producere mørtel. Han fik etableret et tipvognsspor. Denne virksomhed stoppede i 1959.

Min mor, Dorthea stammede fra en stor møllerfamilie. Hendes far, dvs. min morfar var Laurits Kristian Hansen. Han havde Udstrup Mølle. Laurits var én af 5 drenge, som alle blev møllere. Hans lillebror Anton havde Niløse mølle⁴⁰, hans halvbror Rasmus Johannes Hansen Kongstrup Mølle, én havde Køge Stormølle, og plejebroren Emil Jørgensen havde Illerup Mølle⁴¹. Udover Dorthea og hendes to søstre fik Laurits 7 sønner, der alle lærte til møller. En af dem var Karl Hansen, som blev møllebygger og læremester for de sidste generationer af møllere og møllebygge-

re på vores egn, og som i mange år var en vigtig konsulent for Nationalmuseets Møllelaboratorium. Morfar havde fødselsdag Hellig Trekongersdag, og der samledes familien. Der kom gerne mange! Så kunne morfar fra husets gavlvindue se, om Grisen var kommet til St. Merløse, for så kunne vi godt gå til trinbrættet - der var jo et trinbræt mellem St. Merløse og Kr. Eskilstrup. Men der var kun et lille læskur, og der har vi så stået flere gange i en snestorm og frosset jammerligt.

Udstrup mølle er den sidste bevarede vindmøllebygning i den gamle Tølløse kommune. Den blev opført i 1856. Laurits oprettede i 1911 et savværk. Han savede bl.a. alt tømmeret til Baptisthøjskolen. Tølløsegården var også en god kun-

de. Savværket og møllen fungerede indtil 1947. I 1965 blev møllen indrettet til beboelse – den står velbevaret, men uden vinger og uden gangværk og mølleinventar. Familieforholdene er noget indviklede. Halvbror til Laurits, Anton og Rasmus var Hans Peder Christensen (1877-1948), som ejede motormøllen i Nr. Asmindrup.

Hans Peter Christensens far var ungkarl Niels Jensen, møllersvend på Gislinge Mølle. Hans mor var Johanne Marie Christensen (død 1889), som blev gift med min oldefar Carl Ferdinand Hansen (1855-?). Johanne fødte yderligere 4 børn, men døde ung som 32-årig, og Carl Ferdinand giftede sig igen med Karen Marie, som udover Rasmus fik en søn, Harald og en datter, Dagmar, men hun havde også et 'medbragt barn', nemlig Emil Jørgensen.

Rasmus Hansen (1893-1984) kunne selv et år før sin død berette om sin fars, dvs. min oldefars livsforløb: Carl Ferdinand ville gerne blive møller ligesom sin far, møllersvend Hans Nielsen af Frydendal mølle. Carl Ferdinand kom i lære på Vinstrup Mølle ved Ny Kro. Det var en stor virksomhed med 2 svende og 2 lærlinge, og desuden bageri og stort landbrug. Det var yngste lærings opgave hver dag at kaste rugen, som blev opbevaret på møllerens loft. Det lærte man ikke så meget af, men arbejdet skulle gøres, for ellers blev kornet muggent.

Carl Ferdinand Hansen havde forpagtet Ulkestrup Mølle og bageri. Den forretning kørte ikke særlig godt, og da Kongstrup kom til salg, overtog han den ca. 1890. Da Carl Ferdinand købte Kongstrup Mølle, overtog han den efter en enke, som forgæves havde forsøgt at drive den med assistance fra to møllersvende. På det tidspunkt var det en stubmølle, som i 1905 blev erstattet af en hollandsk mølle. I 1919 overtog hans søn Rasmus Kongstrup Mølle og landbruget, først som forpagter til 1800 kr. om året. I 1921 købte han møllen for 31.500 kr. Og han beskriver selv de 'travle og gode år. Arbejdet i møllen voksede år for år, men når det var stille vejr flere dage ad gangen, kneb det med at få arbejdet gjort. Derfor købte jeg i 1929 en 35 HK dieselmotor og senere en 15 HK elektromotor, så nu kunne møllen arbejde uden hensyn til vejret.'

'... der var nok at se til, da jeg havde begyndt at handle med korn og foderstoffer. Vi var to mand på møllen, og en mand til at køre lastbilen, så der var nok at bestille. Jeg har altid holdt på stor omsætning og lille avance og det kommer jo kunderne til gode. Jeg havde en stor kundekreds.'⁴²

⁴⁰Niløse mølle blev i 1995 flyttet til Vibæk på Als.

⁴¹Illerup mølle ved Kalundborg.

⁴²Rasmus Hansens egen beretning nedskrevet, da han var 90 år gammel.

Efterskrift

Efter patronymerne er efternavnet Møller det mest anvendte slægtsnavn i Danmark.

Fanny Hansens lille familiesaga er endnu et bevis på, at møllenæringen var noget, der gik i arv fra far til søn over flere generationer. Vi ser, at visse slægtsnavne blandt møllere går igen og igen. De flyttede møller eller byggede nye, og vævede et tæt netværk over egnen af fætre, nevøer, onkler og brødre. Møllerne havde en særlig stilling i samfundet. Nok var mølleren indtil ophævelse af mølleprivilegiet ofte fæster, men han bestemte selv over sit arbejde i det omfang, hvor vejret tillod det. Han havde en vis status. Han var ansvarlig for at opkræve toldkornet til kronen og fik selv sin betaling in natura. Ordet *rundhåndet* betød oprindeligt ikke, at man gav rigeligt, men snarere at man tog: møllerne strøg med hul hånd hen over toldkoppen og derved sikrede de sig en ekstra indtægt.⁴³ Ved flere møller var der tilknyttet en privilegeret landevejskro eller et gæstgiveri, eller i det mindste en krostue. Ventetiden ved møllen kunne være lang,

og det var førstesvendens ansvar at sikre, at de ventende fik en dram og ikke blev alt for utålmodige. Bønderne betragtede nu ofte ventetiden som en god anledning til udveksling af nyheder og erfaringer eller fordrev tiden med kortspil. Nogle følte det som et savn, da denne form for møder ophørte. I møllen som i smedjen gjaldt den gamle lov, at man ikke kunne drages til ansvar for skældsord og hånsord.⁴⁴ Det var vigtigt at stå sig godt med møllersvendene. Kom man til en mølle, hvor man ikke var fast kunde, kunne førstesvenden vende ryggen til én, og så måtte man vente. På den anden side kunne svendene også være flinke og forbarme sig over den, der kom med kun en enkel sæk på ryggen. Den blev så smuglet ind mellem de større læs. Ordsproget siger i øvrigt også: *Den der kommer sidst til mølle, får også malet ...*⁴⁵

⁴³Toldkoppen blev officielt afskaffet i 1917.

⁴⁴Boum Pyndiah: a.a. s. 56

⁴⁵Karoline Graves: Ved Halleby Aa, Fra Holbæk Amt, 1921.

Herligheden der gik tabt og delvis blev genvundet...

*Grøntved Overdrev set fra luften - midt i billedet ligger Sophienholm.
(Foto: Mogens Stjernqvist, 1992).*

Andreas Peter Bentsen (1839-1914), bygmester og forstander for håndværkerskolen på Vallekilde, var født og voksede op i Kvanløse. Han var en meget berejst mand, men som han selv skrev, satte han sit skønne fædreland højest. Nedenstående er hans beskrivelse af Grøntved Overdrev – Grynterne - fra hans 'Optegnelser om mit levned - 1839 - 1913'.

Den fri eller om jeg må sige vilde natur kom jeg tidlig til at elske og kende. I Grøntved Overdrev syd-øst for Mørkemosebjerg og Maglesø lå vist over 100 tdr. land til græsning i mægtige bakker under Tølløsegård. Her var krat, buske, bær og blomster så det bugnede, i moserne hvide åkander, brudelys og andre skønne vandplanter. Her spiste man sig sort indven-

dig, som udvendig med, i Bøller⁴⁶, Bjørnebær, og mest i lækre sager som Hindbær og vilde Jordbær. Alt dette lå indbydende næsten som et eventyrland, og jeg har ikke i Danmark fundet en egn, hvor fra man bedre kunne slutte sig til et bjerglands udseende. Trods Norges fjeldvidder i deres storslåethed, forekom de mig noget hjemlige, når jeg tænkte på Grøntveds bakker. Nu er herligheden i det store og hele tabt. Niels Vinters enkle men sindrige dobbeltplow har jævnet de gamle trapper, som kvægets gang dannede i de stejle skråninger i den faste lerede jord.⁴⁷ Trods mange års drift fra 50'erne til nu, har arbejdet kun lønnet sig tarveligt, så nu bliver det meste tilplantet med granskov.⁴⁸ Den gam-

le naturskønhed fik vi ikke tilbage, men disse bakker har dog givet mig noget af den længsel, som fik form i Bjørnsons sang og udlængsel i: *'Skal jeg dog aldrig, aldrig nå, over de høje fjelde'*

Kommentar: *Andreas Bentsen ville nok have begrædt grusgravningen i de smukke bakker, men det ville glæde ham at vide, at området af naturstyrelsen er udpeget som nationalt geologisk interesseområde, og at bakken ved Brorfeldes Observatoriet nu er fredet – inklusive nathimlen!*

⁴⁶Tranebær, mosebølle, almindelig blåbær og tyttebær.

⁴⁷Niels Vinter boede i Igelsø. Han var bøsse- og instrumentmager.

⁴⁸Levnedesbeskrivelsen blev skrevet i 1910.

Kontingent

Ægtepar: 250 kr. Enlige: 150 kr.

Kontingentet er for et helt år og kan betales ved mødeaftenerne i januar og februar. Ved kontantbetaling medbringes den tilsendte opkrævning. Der kan også indbetales på konto 4398 5397081 inden 1. marts. Er der medlemmer, der ønsker transport til møderne? Ring til et af bestyrelsesmedlemmerne, som vil hjælpe med samkørsel.

Medlemmer har gratis adgang til aftenarrangementerne.
Kaffe med brød: 30 kr. Gæstebillet: 20 kr.

Løssalgspris på ekstra numre af medlemsbladet: 30 kr.

Generalforsamlingen d. 10. marts 2016

Niels Jensen, dirigent ved generalforsamlingen. (Foto: Inge-Lis Madsen).

Generalforsamlingen, der blev ledet af Niels Jensen, Skimmede, samlede omkr. 60 medlemmer. De fremmødte kunne høre formand Sv. Aage Kejlskov Jørgensen fortælle om foreningsåret 2015, der har været et godt år med fint fremmøde til arrangementerne (7 aftenmøder og 3 udflugter), men også med et svagt faldende medlems-tal. Ved udgangen af 2015 havde foreningen 300 medlemmer mod 326 året før – et fald, der mest kan tilskrives mange dødsfald blandt medlemmerne samt flere fraflytninger.

Formanden fortalte derefter om de enkelte udvalgs arbejde samt om, hvad der er sket i Lokalarkivet i det forløbne år. Han takkede de, der giver en hjælpende hånd ved

arrangementerne og bestyrelsen for godt og konstruktivt samarbejde. Der lød også en tak til medlemmerne for opbakning og flot fremmøde ved arrangementer og udflugter.

Efter formandens beretning, der blev godkendt, fremlagde kasserer Erik Lausen årets regnskab. Der var indtægter for 101.246 kr. og udgifter for 99.950 kr., hvilket giver et overskud på 1296 kr. Regnskabet blev godkendt.

Dernæst var der valg til bestyrelsen, hvor Egil Piil Petersen, Grethe Preisler, Sv. Aage Kejlskov Jørgensen og John Jeppesen var på valg. De 3 første genopstillede og blev valgt. John Jeppesen genopstillede ikke, og i hans sted blev valgt Carsten Kristoffersen, der hidtil har været suppleant. Ny suppleant (valgt for 2 år) blev John Jeppesen, der også er foreningens webmaster. Som revisor (valgt for 2 år) blev Orla Bodholt genvalgt, og ny revisorsuppleant (valgt for 1 år) blev Bruno Jensen, Tølløse.

Efter generalforsamlingen deltog de fremmødte i en lokalhistorisk quiz, som arkivar Inge-Lis Madsen stod for. Man blev inddelt i hold med hver 6 deltagere, der skulle besvare 30 spørgsmål fra den gamle Tølløse Kommune. Det vin-

Lokalhistorisk Forening for Tølløse Egnen

dende hold havde 26 rigtige svar og bestod af Johanne Andersen, Bente Petersen, Henning Peder-

sen, Egon Christensen, Hans Bjerregaard og Axel Sejer Jensen, der hver fik en flaske rødvin i præmie.

De fleste af bestyrelsesmedlemmerne i Lokalhistorisk Forening for Tølløse Egnen samt suppleanterne. Fra v.: Carsten Kristoffersen, Erik Lausen, Marina Wijngaard, Eigil Piil Petersen, Sv. Aage Jørgensen, Vivian Pihl og Grethe Preisler. Kirsten Lousdal og John Jeppesen mangler desværre.

(Foto: Inge-Lis Madsen).

Konstituering

På et efterfølgende møde har bestyrelsen konstitueret sig som følger:

Formand: Sv. Aage Jørgensen.

Næstformand: Marina Wijngaard.

Kasserer / kasserersuppleant: Erik Lausen / Carsten Kristoffersen.

Protokolfører / sekretær: Eigil Piil Petersen.

Økonomiudvalg: Erik Lausen (formand), Carsten Kristoffersen, John Jeppesen, Kirsten Lousdal og Sv. Aage Jørgensen (observatør).

Arrangementsudvalg: Sv. Aage Jørgensen (formand), Carsten Kristoffersen, Vivian Pihl, Grethe Preisler og Eigil Piil Petersen.

Udvalg for offentlig planlægning: Marina Wijngaard (formand), Kirsten Lousdal, Erik Lausen og Carsten Kristoffersen.

Bladudvalg: Inge-Lis Madsen (formand), Marina Wijngaard, Grethe Preisler, Kirsten Lousdal og Carsten Kristoffersen.

Byvandring i Gl. Tølløse

Parti fra Møllegårdsvej i Gl. Tølløse. (Datering: ca. 1900).

Torsdag d. 9. juni 2016 tager vi på en byvandring i Gl. Tølløse med arkivar Inge-Lis Madsen som guide.

Turen starter på p-pladsen ved Tølløse Kirke kl. 18.00 og går ad Møllegårdsvej, Smedevej, Kærvej og tilbage ad Møllegårdsvej til kirkepladsen. Undervejs vil vi høre om byen, hvor Tølløse Slot var det absolutte omdrejningspunkt. Alle, der boede i byen, havde på den ene eller anden måde tilknytning dertil, for enten arbejdede man for herskabet på slottet eller også arbejdede man på avlsgården. Og var man murer, tømrer, snedker, karetmager, smed, maler eller anden håndværker, havde man nok omegnens bønder som kunder, men størstedelen af indtjeningen hentede man på herregården. På turen vil der blive fortalt om smedjen, møllen, kroen, bageren, købmanden – og selvfølgelig om Ingeborg Møllers Hjemmebageri. Vi vil også høre om husene og hvem, der boede i dem.

Traveturen gennem den idylliske landsby med masser af historie forventes at vare ca. 5 kvarter. Herefter vil der være et traktament i Tølløse Kirkes konfirmandstue. Deltagerpris incl. traktament er 100 kr. / pers.

Da der max. kan være 40 deltagere i byvandringen, er tilmelding nødvendig senest d. 02.06.2016 til Vivian Pihl (tlf. 60 62 71 74) eller Eigil Piil Petersen (tlf. 57 80 15 10), evt. pr. e-mail.

Turen går til Nordisk Film i Valby, Dragør Fort, Københavns Havn og Nyholm

Sensommerturen den 10. september går til Valby, hvor vi får en guidet rundvisning ved Nordisk Film, som har været en del af Danmarks filmhistorie i mere end 100 år. Filmstudierne i Valby har eksisteret siden 1906 og er stiftet af Ole Olsen.

Vi skal blandt andet se verdens ældste studie, og vi får en unik mulighed for at komme bag kulisserne på Nordens førende filmselskab. Filminstruktøren Erik Balling blev ansat her i 1946 og var der til sin død i 2005. Hans mest kendte film var de 13 Olsen Banden film, Matador, Huset på Christianshavn og Frede filmene. Dine filmillusioner kan få sig nogle skrammer! Der er flere steder trapper og høje trin - rundvisningen er derfor kun for selvhjulpne!

Herefter spiser vi frokost i Dragør Fort på Amager. De hurtige kan nå at se nærmere på det historiske fort, som blev anlagt i tiden 1910 – 1915. Fortet er på godt 30.000 m², ligger på en ø og er forbundet til Amager med

en dæmning, Prins Knuds Dæmning. Arveprins Knud var kommandant på fortet d. 9. april 1940, men måtte overgive det til tyskerne samme dag, for igen at blive chef på fortet i nogle år efter krigen.

Fortet skulle oprindeligt hindre et fjendtligt bombardement af København, beskytte minespæringer i Drogden-renden og hindre en fjendtlig landgang på Amagers sydkyst. Det var meget stærkt befæstet med 15 kanoner i størrelser fra 355 mm ned til 47 mm. Det blev i 2002 solgt til den nuværende ejer, restauratør Torben Bødtker.

Efter frokost m.v. kører vi til Københavns Havn, hvor vores guide, forfatter, foredragsholder og pens. lektor ved Københavns Universitet Cay Døllerup, vil guide os på en tur Københavns Havn Nord til Sydhavnen - en strækning med mange spændende nye byggerier. Vi kører herefter ud på Refshaleøen og slutter af på Nyholm inden hjemkørslen.

Der er afgang fra Ugerløse Kirke kl. 08.00, St. Merløse St. kl. 08.15, Tølløse St. kl. 08.30. Forventet hjemkomst ca. kl. 19.00.

Tilmelding senest 01.09.2016 til Vivian Pihl på tlf. 60627174 / mail: vivian@tollose.dk eller Carsten Kristoffersen på tlf. 31424884 / mail: carsten@tollose.dk . Pris for tur / frokost / kaffe / 1 øl eller vand er 500 kr. pr. prs.

Betaling for turen skal ske snarest og senest d. 1. juni 2016 til foreningens konto 4398 5397081. Man kan også betale til et bestyrelsesmedlem (gælder også for de, der længe har været skrevet op til turen). Først når man har betalt, er pladsen sikret!

NB! Ved evt. afbud får man t/m d. 4/9-16 det indbetalte beløb retur. Efter denne dato finder tilbagebetaling kun sted, hvis personer på en evt. venteliste kan overtage pladsen/pladserne i bussen.

Arrangementer 2016/2017

Alle møderne holdes i Aktivitetshuset Tølløse, Nytorv 14.

Torsdag den 14. april kl. 19.30

Brugsdeler Kjeld Jensen, Superbrugsen, Tølløse: Rejsen fra by-dreng til leder af en stor detailhandel.

Arrangementer 2016/2017

Lørdag den 7. maj 2016 kl. 10.30

Travetur i Andelslandsbyen Nyvang med Inge Vestermarken som guide. Medbring selv mad og drikke til frokost i det grønne. Deltagerpris / prs. 20 kr. + entre for egen regning (ca. 110 kr., afhængig af deltagerantallet). Tilmelding senest den 02. maj til Eigil Piil Petersen (tlf. 57 80 15 10) eller Carsten Kristoffersen (tlf. 31 42 48 84), evt. pr. e-mail. Mødested: p-pladsen ved Andelslandsbyen Nyvang.

Torsdag den 9. juni 2016 kl. 18.00 (bemærk tidspunktet)

Byvandring i Gl. Tølløse med arkivar Inge-Lis Madsen som guide. Herefter traktement i Tølløse Kirkes konfirmandstue. Deltagerpris inkl. traktement 100 kr./ prs. Max. 40 deltagere. Mødested: p-pladsen ved Tølløse Kirke. Tilmelding senest d. 02. juni til Vivian Pihl (tlf. 60 62 71 74) eller Eigil Piil Petersen (tlf. 57 80 15 10), evt. pr. e-mail. Læs mere om arrangementet inde i bladet.

Arrangementer 2016/2017

Søndag den 4. september 2016 kl. 12.00

Det Store Theleskab på Holbæk Museum.

Lørdag den 10. september 2016

Busudflugt til Nordisk Film i Valby med guidet rundvisning efterfulgt af frokost på Dragør Fort. Dagen slutter med en guidet bustur: Københavns havn nord/syd, Refshaleøen og Nyholm. Pris inkl. traktement 500 kr. / prs. Afg. Ugerløse Kirke kl. 08.00, St. Merløse St. kl. 08.15, Tølløse St. kl. 08.30. Max. 52 deltagere. Tilmelding senest 01. sept. til Vivian Pihl (tlf. 60 62 71 74) eller Carsten Kristoffersen (tlf. 31 42 48 84), evt. pr. e-mail. Læs mere om arrangementet inde i bladet.

Torsdag den 13. oktober 2016 kl. 19.30

Ing. Jakob Bjerre, Tølløse: Thule, en amerikansk base på dansk/grønlandsk jord.

Arrangementer 2016/2017

Torsdag den 10. november 2016 kl. 19.30

Magister Mette Grundel: Bødlen, natmændene, rakkerne og kæltringerne.

Torsdag den 8. december 2016 kl. 19.30

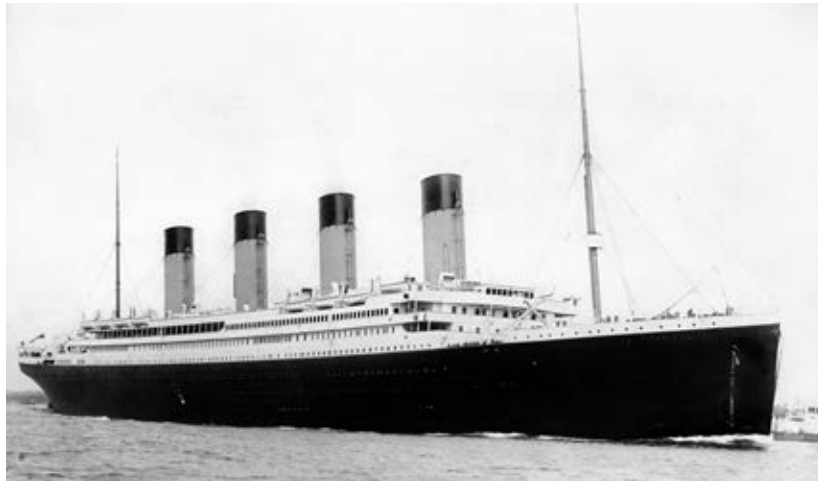
Sognepræst Therese Nielsen, Gl. Tølløse: Julemøde/hygge

Torsdag den 12. januar 2017 kl. 19.30

Cand. mag. Ole Schramm, Vipperød: En farverig og sanselig vej gennem danmarkshistorien.

Torsdag den 9. februar 2017 kl. 19.30

Foredragsholder Thomas Sloth, Kr. Eskilstrup: Titanics forlis – skibet der ikke kunne synke.

Torsdag den 9. marts 2017 kl. 19.30

Generalforsamling og lokalhistorisk quiz ved arkivar Inge- Lis Madsen.

Lokalhistorisk Forening for Tølløse Egnen

Formand

Svend Aage K. Jørgensen

Svalevej 1
4340 Tølløse
E-mail: svaakj@tollose.dk
Tlf. 59 16 10 19

Næstformand

Marina Wijngaard

Østergade 20
4340 Tølløse
E-mail: marina@tollose.dk
Tlf. 59 18 58 41

Kasserer

Erik Lausen

Lindestien 5
4340 Tølløse
E-mail: erik@tollose.dk
Tlf. 61 66 59 22

Bestyrelsesmedlemmer

Eigil Piil Petersen

Fasanvej 7
4370 St. Merløse
E-mail: eigil@tollose.dk
Tlf. 57 80 15 10

Grethe Preisler

Pilevej 90
4340 Tølløse
E-mail: grethe@tollose.dk
Tlf. 59 19 47 57

Kirsten Lousdal

Stærvej 14
4350 Ugerløse
E-mail: kirsten@tollose.dk
Tlf. 21 90 40 07

Carsten Kristoffersen

Bakkedraget 14
4340 Tølløse
E-mail: carsten@tollose.dk
Tlf. 31 42 48 84

Bestyrelsessuppleanter

Vivian Pihl

Pilevej 60
4340 Tølløse
E-mail: vivian@tollose.dk
Tlf. 60 62 71 74

John Jeppesen

Jernbanevej 19
4340 Tølløse
E-mail: john@tollose.dk
Tlf. 60 84 09 07

Foreningens hjemmeside

www.tølløse.dk
webmaster: John Jeppesen

Holbæk Arkiverne/Tølløse

Lokalarkiv

Hjortholmvej 9
4340 Tølløse
Tlf. 72 36 70 83 / 72 36 36 24
E-mail: tollose-arkiv@holb.dk

Arkivets åbningstider

Onsdag kl. 13.00 – 17.00

Arkivleder

Inge-Lis Madsen

Nybyvej 62
4340 Tølløse
Tlf. 20 44 62 55
E-mail: ilm@holb.dk